

DE TRIBUNE

Redactie-adres:
D. J. WIJNKOOP, Pretoriusplein 3.
Amsterdam.

SOC. DEM. ORCAAN

Administratie-adres:
Gysbrecht van Aemstelstraat 32.
Amsterdam.

Orgaan van de Soc.-Dem. Partij (S. D. P.).
VERSCHIJNT WOENSDAGS EN ZATERDAGS.

REDACTIE: J. C. CETON, H. GORTER,
W. v. RAVESTEIJN en D. J. WIJNKOOP.

Abonnement bij vooruitbetaling fr. p. p. 60 cent per 3 mnd.
Weekabonnement 5 ct. voor de 2 nrs. - Losse nrs. 3 ct.
ADVERTENTIËN 10 CENT PER REGEL.

Van Tydeman tot Troelstra.

„Laat men de frasen ervan afdruppen, dan blijft als vast over: een in vage aanwijzingen beloofde hervormings-politiek, en nieuwe eischen voor militarisme en koloniën, waarvan de Regeering precies weet, dat de lasten ervan op de een of andere wijze op de schouders van de groote massa zullen worden afgewenteld. De saus mag democratisch zijn, het gerecht zelf zal echter den imperialisten beter smaken dan den arbeidenden klassen.”

Het is niet toevallig, dat deze woorden, die ongeveer weergeven wat een Marxistisch journalist in de buitenlandse pers over het juist geopende nieuwe Italiaansche Parlement schrijft, ook precies van toepassing zijn op de Hollandsche politiek, zooals die thans in ellenlange redevoeringen in de Tweede Kamer de revue passeert. Het is niet toevallig, omdat hoe langer hoe meer de politiek van alle modern-kapitalistische landen door het imperialisme gekenmerkt wordt, en het imperialisme de strekking heeft om tegenwoordig méér dan ooit „alle oude partijen tegenover ons tot ééne reaktionaire massa te maken, wier verschillen voor ons nauwelijks van belang zijn.”

Wie men dan ook op het oogenblik in onze Tweede Kamer bij de Algemeene Beschouwingen over de Staatsbegroting hoort spreken, het is over het algemeen alles even duf en suf, en men mag al heel blij zijn als de spreker met zijn hoorders of lezers ten minste zooveel medelijden heeft, dat hij het niet al te lang en vervelend maakt!

Evenwel moeten wij — of men het nu aangenaam vindt of niet — één uitzondering maken, en die uitzondering geldt Dr. Bos. Zelf vinden wij het allerminst aangenaam, maar hij is — voor zoover wij kunnen zien — degene die de politieke en maatschappelijke werkelijkheid van het oogenblik nog het meest benaderd heeft, natuurlijk van zuiver kapitalistisch en dus konservatief standpunt. Wij vinden het namelijk hoogst onaangenaam, dat ondanks al de agitatie en organisatie der arbeiders van jaren en jaren in dit land, en na al de opschepperij van de Arb. Partij bij de verkiezingen van dit jaar, er niet één in de Kamer is, die van proletarisch en revolutionair standpunt de politiek van Holland en de maatschappelijke werkelijkheid heeft durven of kunnen onder de oogen zien.

Wij willen daarom, hetgeen wij voor het moment over de Alg. Beschouwingen te zeggen hebben, aan de rede van Dr. Bos, als de belangrijkste van alle, vastknoopen, al kunnen wij met onze beperkte ruimte ook deze niet volledig ontleden.

Dr. Bos besprak evenals meerdere sprekers drie punten: de verkiezingen, de oplossing der ministeriële crisis en het werkplan van de Regeering; maar hij vond daarbij de gelegenheid — zelfs door Troelstra verzuimd — om over de economische en sociale strekkingen van het oogenblik (de crisis en de nieuwe verschijnselen van het kapitalisme) het zijne (natuurlijk konservatief-kapitalistische) te zeggen.

Wat de verkiezingen betreft, wees Dr. Bos waarlijk niet ten onrechte, op Friesland als op het prototype (voorbeeld) voor de algemeene politiek in 1913. Ons komt het voor, dat het voorbeeld zelfs verder strekt dan Dr. Bos het bedoelde. Friesland, waar niet alleen het initiatief werd genomen voor de vrijzinnige concentratie, maar waar ook de meest innige samenwerking bestaat tusschen concentratie en Arb. Partij voor de Eerste Kamer, waar men elkander zelfs zonder

strijd zetels toeschuift, is inderdaad het voorbeeld van de Hollandsche politiek. En dit voorbeeld zal langer gevolgd worden dan in 1913 alleen. Mr. Troelstra met zijn „theorie van de kleurlooze slingerende middenstof”, gelijk Dr. Bos het niet ongeestig karakteriseerde, is de grondslag waarop de „koninklijke” „volks”-regeering van de eerstvolgende jaren zal rusten. Het bezwaar zelfs om in een Ministerie met oud-liberalen te gaan zitten, is volgens Schaper — in trouwe overeenstemming met één der verschijningen van de „véélzijdige” Troelstra natuurlijk — vervallen, sinds het „kenmerk van het oud-liberalisme, versterking van de Eerste Kamer” was verloren gegaan. O aanminnige oppervlakkigheid van de flapmaar-uit Schaper! Alsof het Vrij-liberalisme niet het wezen zelf van het moderne kapitalisme was!

Dr. Bos zeide, dat de vrijzinnigen veel meer dan ooit de ernst van de toestand hebben gevoeld. Zij zagen het „tijdperk van ongekende bloei” — voor het Ned. kapitalisme natuurlijk. Zij zagen dat handel, landbouw, nijverheid, — van Holland als exportland wel te verstaan — geen tarief van invoerrechten kon gebruiken. Zij zagen, dat bescherming trustvorming kweekt, (bescherming alleen? vragen wij) en onderdrukking tot imperialistische en militaristische politiek aanspoort en een verkeerd element in de koloniale politiek brengt. Zij zagen de „overmatige lasten” die „op de produktie” worden gelegd.

Wat zagen zij dus, volgens Dr. Bos? De vrijzinnigen zagen — en dat is waar — beter dan de klerikalen „de ernst van de toestand” voor het kapitalisme in Nederland, de gevaren „voor de produktie” dat zijn de heerschende ondernemers, en die voor het imperialisme en het militarisme en de koloniale politiek. Dr. Bos met al zijn kapitalistisch konservatisme noemt zich nog steeds demokraat, maar hij zal toch niet beweren dat hij tegen de „landsverdediging”, tegen het militarisme is, hij de vriend van Marchant, of tegen de Koloniale politiek? Welneen, hij ziet alleen — en helaas hij ziet voor het oogenblik terecht — dat de arbeiders in deze ernstige tijd met „demokratie” — woord zonder inhoud in het imperialisme — beter bedrogen worden door het imperialisme waartegen zij anders in verzet zouden komen. Is Cort's Regeering niet een „volkskabinet” — volgens Mr. Troelstra — of zooals Cort zelf konstateert, een kabinet dat op de natie steunt?! Wat wil men meer?!

„Aansluiting bij hetgeen uit de maatschappij zelf is gegroeid” — „vrijheid van beweging” — en „organisaties, waardoor de arbeidende klasse tegen de nadeelige gevolgen van ziekte, ongevallen en invaliditeit beveiligd moet worden” — ziehier het sociaal program van de demokraat Dr. Bos. Maar wat wil dit anders zeggen dan: kapitalisme, partikulier initiatief, en oppassen dat de ellende van de arbeiders de heerlijkheid van het kapitalisme niet verstoort? „Organisaties” ter beveiliging van den arbeider? Kan het minder? Dacht men soms, dat de klerikalen dit ééne van de overwinning der liberalen niet geleerd hebben, dat er méér democratische saus moet komen bij het gerecht, dat voor de imperialisten steeds gereed moet zijn?

Het is dàarop dat Troelstra's toekomstfantasieën gebaseerd zijn. Niet op het imperialisme, de werkelijkheid der maatschappij en van het kapitalisme, maar op de „demokratische saus”, die hij bij de liberalen ziet en bij de kristelijken ziet komen! Wij krijgen dan een burgerlijk democratisch centrum, zegt Troelstra, een vrij groot burgerlijk hervormings-

centrum, en tegelijkertijd reeds bereidt hij de nieuwe zwenking van de Arb. Partij voor, die Dr. Bos terecht bij hem konstateert: „Zoo noodig” in de regeering!

Inderdaad zal het Mr. Troelstra méér overleg, takt en energie kosten dan hij vòòr Zwolle wist bij mekaar te brengen, maar hij zal ze — gelooven wij — bij mekaar brengen en de Arb. Partij zal hem — zoo noodig, natuurlijk! — volgen in de regeering. Het is inderdaad een begeerenswaard stuk werk, dat Schaper, Troelstra enz. thans openlijk voorbereiden. Niet gelijk Briand en de rest, door hun ministerialisme uit de partij verstooten worden, maar een nieuwe triomf willen ze: met de héèle Arb. Partij in het ministerie — als dat noodig mocht blijken! Geén desorganisatie van de partij; de éénheid, de éénheid bovenal... maar met man en muis naar het verderf! Het is Troelstra's doel, en Dr. Bos heeft het op zijn manier gekonstateerd; en het zal hem, Bos, dat heeft hij openlijk erkend — véél genoeg doen, indien bij deze nieuwe krachttoer van Troelstra de Arb. Partij niet de nek breekt, maar intact blijft als „socialistische”, o hoon! — hervormingspartij!

Dr. Bos is zoo oprecht toe te geven, dat verhooging van het militaire budget onmogelijk te voorkomen zal zijn, en dat de parlementaire werkzaamheden (voor de kiesrecht hervorming, de ouderdomsrente enz.) wel eens minder snel zouden kunnen opschieten, dan in politieke dokumenten als programmas en troonredes geschreven mag zijn, maar daarom juist, daarom juist moet de heele manoeuvre van de liberalen deze zomer zoo uitstekend geslaagd heeten — bedoeld of onbedoeld —, om de Arb. Partij reeds bij voorbaat klein te krijgen. Want een feit is het, en dat wascht alle woordenstroom van Troelstra en Duys niet weg, en dat vooral heeft de rede van Troelstra getoond, dat Troelstra en de Arb. Partij slaafscher staan tegenover het kabinet-Cort, dat „koninklijk” is, en „extra-parlementair” en „nationaal”, dan ze zelfs tegenover een vrijzinnig-socialistisch ministerie zouden staan.

Het heele reformisme deugt niet. Het heele reformisme houdt geen rekening met het maatschappelijke feit, dat de bourgeoisie in de tijd van het imperialisme — en die beleven we in Holland thans zéér sterk — geen democratie enkel, maar demagogie geven kan en die zelfs geven moet. Maar voorzoover de onafhankelijkheid der Arb. Partij in het geding komt, moet gekonstateerd worden, dat geen vrijzinnig-socialistisch ministerie zelfs, de Arb. Partij méér had kunnen knotten in haar vrijheid, dan het krachtministerie Cort, dat op buiten-demokratische, op buiten-parlementaire grondslag is samengesteld, en waaraan de reformisten zich met huid en haar wel moesten overgeven om tenminste nog de schijn van hervormingen te redden!

Wij hebben het er thans niet over, dat de komende kiesrechtuitbreiding, zóó gewonnen, de macht der democratie niet zal vergrooten. Wij hebben het er hier niet over, dat de komende dooien-rente het beginsel zelf van staatspensioen vernietigt. Maar wij hebben het erover, dat in deze Alg. Beschouwingen vooral duidelijk is gebleken, hoe ondanks alle gekijf van Troelstra met Bos en van Tydeman met Troelstra er een groot blok is, dat de uitbreiding der democratie voorwendt en de uitbreiding van het kapitalisme bereikt, een blok welks regeering niet in het parlement maar in het imperialisme gegrondvest is, maar dat desniettemin in het parlement zijn uitdrukking vindt van Tydeman tot Troelstra.

WP.

Het debat over de Klassenmoraal

(Slot.)

Gorter (in zijn brochure over het Historisch-Materialisme): De geboden van zelfopoffering, solidariteit, eerlijkheid, trouw, gelden in den klassenstrijd niet tegenover den vijand der klasse.

Troelstra (op 20 November 1908 in de 2e Kamer): Wat ons allen in die uitingen (van Gorter) het meest tegen de borst heeft gestuit, was, dat daarin werd gezegd dat de geboden van zelfopoffering, solidariteit, vooral ook die van eerlijkheid en trouw, niet zouden gelden tegenover een vijand van onze klasse. Ik zeg — en ik herhaal het — dat heeft ons allen, zooals wij dat hoorden, tegen de borst gestuit...

In hetgeen Gorter over de moraal van de arbeidersklasse heeft geschreven, heeft hij naar mijn wijze van zien niets anders dan een caricatuur van het Marxisme geleverd...

Ik kan tegenover de uitspraak van Gorter een andere uitspraak aanvoeren die afkomstig is van Marx zelf. Die komt voor in de statuten der oude Internationale, die in 1864 door Marx is gegrondvest en waarvoor hij het manifest en de statuten heeft ontworpen. Daar hebben wij dus Marx zelf. Wij lezen in die statuten dat de internationale arbeidersorganisatie en alle tot haar behorende vereenigingen en individuen waarheid, recht en zedelijkheid erkennen als den grondslag van hun optreden onder elkaar en jegens al hun medemenschen.

Schaper (in *Het Volk* van 26 Nov. 1908): Troelstra komt met Marx zelf. Marx tegen Gorter. Marx de „koud-harteloze” geleerde; de „ongevoelige materialist”; de schandelijke spotter.

Karl Marx de nobele grondlegger onzer edele leer; de man die zijn leven gaf voor de zaak des volks; die het socialisme maakte van utopie tot wetenschap — hij preekte géén bedrog, leugen en ontrouw jegens de burgerklasse. Hij begreep bovendien wel dat als deze dingen onze vaan bezoedelen zulke wapenen ook allicht onderling worden gehanteerd. Daarom schreef hij in de statuten der Internationale, etc. (zie boven).

Gorter (in zijn Antwoord aan de Savornin Lohman en Troelstra in *De Tribune* van 5 Dec. 1908): De frase over de moraal in de statuten der Internationale is niet van Marx. Zij kan niet van hem zijn.

De redactie van „Het Volk” (in het nummer van 12 Januari 1909): Gorter heeft iets gezegd dat hij moeilijk verantwoord kan. Wurm de secretaris der *Neue Zeit* geeft de statuten als van Marx op, ook Mehring deelt ze als van Marx mede. Bebel en met hem de geheele Duitse partij stelden bovendien op het Erfurter Congres nog eens uitdrukkelijk als partijmoraal naar binnen en naar buiten hetzelfde vast, wat Gorter nu als de frase der moraal betitelt.

Camille Huysmans, secretaris van het Internationaal Bureau te Brussel (in *Het Volk* van 29 Januari 1909): Ik moet erkennen dat Troelstra's stelling geschiedkundig waar is, d. w. z. dat het Marx is geweest die reeds in 1864 de bewuste abstracties (waarheid, zedelijkheid etc.) in de statuten der Internationale heeft doen opnemen...

Mijn bescheiden conclusie is dat Gorter ongelijk heeft gehad met Marx tegen Troelstra uit te spelen. Beter had hij gedaan zijn eigen oordeel tegen dat van Marx en Troelstra te plaatsen, en beiden uit te maken voor opportunisten, de een van het jaar 1864, de ander van het jaar 1908. Nu weet toch iedereen dat Marx geen Marxist was.

Troelstra (in *Het Volk* van 4 Februari 1909): Het is wel tekenend — het is de elektrische belichting van de absurditeit van hetgeen onder „Marxisme” ten onzent aan den man wordt gebracht — dat iemand die dit houvast (bedoeld wordt de statuten der Internationale etc. over de moraal) stevig beetpakt in het debat met de tegenstanders, deswege bij de burgerpartijen wordt ingedeeld. Niet slechts de brutale oppervlakkigheid van Gorter, doch diens gansche taktiek in partijzaken verschijnt in het licht der belachelijkheid, nu het blijkt dat de man, dien hij aldus buiten de sociaaldemocratie plaatst (bedoeld is Troelstra) zich terecht op Marx heeft beroepen. Niet, alsof alle woorden van Marx voor ons evangelie zouden zijn; niet, alsof Gorter niet volkomen het recht zou hebben, in deze als „revisionist” van Marx op te treden. Maar omdat het de dwaasheid zelve is van Marx te zeggen, dat hij, in den tijd, waarin hij zijn historisch materialisme het eerst theoretisch volledig formuleerde „in zijn diepste wezen de zijde der bourgeoisie had gekozen”. Tevergeefs heeft Gorter gepoogd Marx' auteurschap van den door mij tegen Lohman geciteerden volzin uit de statuten der Internationale weg te redeneeren. Na de mededeeling van den secretaris van het Inter-

nationaal Bureau is alle twijfel hieromtrent uitgesloten. Hier staat nu Gorter tegen Marx, die nu, evenals Bebel, Kautsky c. c. in 1891 de onklare is tegenover de klare Gorter. Maar de hoofdzak is, dat het mogelijk is, dat een soc. dem. politikus wegens het feit, dat hij zich op een uiting van Marx zelf beroept, door een „marxist” op grond van „in zijn diepste wezen” overloopen naar den vijand, buiten de soc. dem. gemeenschap wordt gestooten...

Wanneer één uiting van den laatsten tijd in strijd is met de resoluties van Utrecht en Haarlem dan is het wel deze.

Marx (op 4 Nov. 1864*) in een brief aan Engels; zie Deel III van de pas uitgegeven briefwisseling van Marx en Engels, waar Marx de oprichting der Internationale beschrijft: Ik schreef de Statuten... Mijne voorstellen alle aangenomen door het sub-comité... „Alleen werd ik verplicht, in de Inleiding tot de Statuten twee frases over „plicht” en „recht”, een dito over „waarheid”, „zedelijkheid en rechtvaardigheid” op te nemen, wat echter zoo geplaatst is dat het geen schade kan doen.” HEPMAN GORTER.

*) Dus niet in '66 zooals ik meende, maar reeds in '64 is Marx gedwongen deze frasen toe te laten.

Uit de Vakbeweging.

BINNENLAND.

Taylorstelsel in Nederland.

De Calculagraph Co. uit New-York is bezig ook in ons land reclame te maken voor haar machines, die den werkgever in staat stellen, zijn arbeiders intenser uit te buiten. Het Rotterdamsche agentuur somt als voordeelen van de calculagraph op:

1e. schrijft mechanisch den gebruikten tijd bij stukwerk;

2e. toont het juiste aantal uren en tiende uren (of minuten) dat ieder *werkman* *arbeidt*; tevens aan welk *werkstuk* en met welke *machine*;

3e. toont den juiststen tijd, die iedere *werkman* benut voor 't vervaardigen van een *bepaald aantal stuks*;

4e. zegt U, of het *maximum* van iedere machine in uw bedrijf wordt verkregen;

5e. zegt U, of niet iedere taak kan worden uitgevoerd door een *minder bezoldigd man*;

6e. zegt U, *wie* een bepaald stuk 't voordeeligt bewerkt;

7e. maakt geen fouten.

Een gebrek heeft de machine nog; ze zegt niet hoe lang het duurt, voor de arbeider, die op deze wijze wordt uitgebuit, versleten is.

Loonregeling in 't Havenbedrijf.

De Scheepvaartvereeniging te R'dam heeft in antwoord op het in September verzonden concept en de in Oct. '12 getroffen voorloopige overeenkomst aan de organisaties der havenarbeiders een uitvoerig schrijven gericht, inhoudende een concept loon- en arbeidersregeling met daarbij behorende loonlijst. Aangedrongen woord op een collectieve overeenkomst.

De staking bij Schüler.

In den Haag staken de Kleermakers bij Schüler & Co. van af 1 November j.l. Zij willen met de firma een contract afsluiten, inhoudende de bepaling dat tot 15 December e. k. een minimumloon van minstens 70 uren per week en van 15 Dec. tot 1 Maart e. k. een dito van 30 uren per week wordt uitbetaald. Houden wij nu in het oog, dat bijv. een kracht, die in staat is f 26.80 per week bij de firma te verdienen en dat ook verdient heeft, soms met een weekloon van f 6.—; f 5.20; ja f 4.80 en f 2.80 naar huis moet gaan, dan zien wij, dat het hier slechts een actie is tot *handhaving* van het loon.

Een verblijvend verschijnsel kunnen wij hier noemen het samengaan van katholieke, christelijke, moderne en onafhankelijke organisaties, en naar mij ter oore kwam, tot heden in zeer goede eensgezindheid.

De firma heeft met automobielen, politiegeleide en lekker eten slechts enkele onderkruipers kunnen krijgen. Om de stakers te ontmoedigen, de klanten te behouden, heeft ze door middel van de patroonsorganisatie in de plaatselijke pers het doen voorkomen, alsof de staking reeds was afgelopen en het bedrijf zonder eenige stoornis wordt voortgezet.

Dit is nu door het looncomité in een manifest weersproken, omdat, naar mij werd medegedeeld, de plaatselijke pers als trouwe vriend der patroonsklasse een mededeeling hieromtrent van arbeiderszijde weigert. J.

Het jaarverslag van den Land- en Zuivelarbeidersbond vermeldt een stijging van het ledental sinds 1 Oct 1912 van 2130 op 4488 op 1 Oct 1913.

Er werden in 't geheel dit jaar 4608 nieuwe leden gewonnen en afgeschreven 2250.

Het ledental is door de krachtige propaganda meer dan verdubbeld, het aantal afdelingen met 36 voortuitgegaan. Aan loonsverhooging werd dit jaar ruim 1½ ton voor 4870 personen in 59 plaatsen veroverd, voor een deel ten gevolge van 10 gehouden stakingen.

De algemeene vergadering der spoorwegmachinisten had vorige week plaats. Deze vereeniging omvat 800 d. i. bijna 80% van het locomotiefpersoneel der H. I. J. S. M.

Stakingen.

Te Baambrugge was een staking uitgebroken onder de polderjongens, bij 't stoomgemaal. Eischen: loonsverhooging van 22 op 25 cent. Ze werd in enkele dagen verloren.

In Amsterdam was de staking geproclameerd voor de stoelenmakers der firma v. Griethuysen & Koets door den Menbelmakersbond. Eischen: een gewaarborgd minimum-uurloon. De staking werd na 3 dagen gewonnen. De loonslagers van de varkensslachterij aan 't abattoir staken eveneens; de patroonsvereeniging besloot het slachten in eigen beheer te nemen. Daardoor worden eenigen overbodig, andere krijgen loonsvermindering en verlenging van werktijd. De leiding berust bij den R. K. en den modernen vakbond. C.

Economische Kroniek

De verzonnen crisis.

De econoom van *De Arbeid* deelt in de laatste nummers mede, dat hij wel een eend is, maar niet zulk een eend, als waarvoor wij hem hielden. 't Is inderdaad waar. Deze kwaliteit is in nog sterkere mate aanwezig dan wij dachten. Hij weet niet, wat hij zelve schrijft. Meer dan drie kolom besteedde hij volgens zijn eigen woorden als volgt:

„In een volgend artikel zullen wij met een aantal gegevens aantoonen, dat er geen kwestie is van verslappening der industrie, dat integendeel overal reusachtige bedrijvigheid heerscht. Hij betoogt, dat „handel en nijverheid bloeien en niet achteruitgaan,” dat „ijzer- en metaalindustrie volop werk hebben” en nog velerlei zaken meer. Hij zegt: „de waarheid moet nooit verborgen worden, maar de wetenschap eischt niet, dat men waarheid *verzint*, waar ze niet is.” En zijn gansche betoog kan op niemand een anderen indruk maken dan deze, dat de komende, reeds voor een deel heerschende, crisis, niets anders is dan leuterpraat. Wij noemden dit een onverantwoordelijke voorlichting. Wij zeiden: ge hebt 't over de hoogconjunctuur, die voorbij is. Wij waarschuwen de arbeiders voor wat is en nog komt.

Thans zegt deze econoom: „Dat er geen crisis zal komen. Wat een onzin!”

.... „Ik schreef, dat op het oogenblik industrie en handel nog bloeien.”

Misschien krijgen we in een volgend nummer de verklaring, dat ook dit *oogenblik* voorbij is. Dan zitten we samen in 't zelfde eendenhok. Want 't wordt elke week moeilijker de crisis te ontkennen. De feiten en cijfers, komen met hoopen en de groote aantallen werklozen zullen spoedig onzen armen kroniekschrijver op zijn eenzamen post omver hebben geloopt.

Wij schreven: het maatschappelijk proces gaat *steeds sneller*. Dat is ook weer zoo'n doctrinaire ding van die Marxisten. De dwaasheid, dat de crisis steeds sneller komt, wordt door de feiten weerlegd, zegt *De Arbeid*. De cijfers worden de lezers onthouden. Mogen we ze alweer ter overname aanbieden: (ons orgaan vermeldde ze reeds bij de vorige crisis.)

Eerst was de periode gewoonlijk 11 jaar. Crisisjaren waren 1815, 1825, 1836, 1847. Daarna 10: 1847—1857, daarna 9: 1857—1866. Daarna kwamen de lange depressies 1873—1879; 1882—1887; 1891—1896. Bij deze laatste waren de jaren '78—'79, '86—'87 en '94—'95 het ergst. Dus tusschenruimten van 8 à 9 jaren. In 1900 breekt weer een crisis uit of een betrekkelijk korte depressie (tot 1902.) Reeds in 1907 kwam de vorige over de geheele kapitalistische wereld zich uitbreidende crisis. En thans schrijven we 1913 en de volgende is er weer.

Het noodlot, o „Arbeid” wil, dat wij thans tegen U hetzelfde moeten zeggen, wat we in 1908 zeiden tegen... Troelstra.

Wij gaven in ons blad een aantal berichten uit

de kapitalistische pers, die allen wezen naar de komende, voor een deel reeds heersende crisis. Berichten van een paar dagen. Of wij al die berichten als volkomen juist accepteren? We denken er niet aan. We zijn 't eens met *De Arbeid*, dat de waarde „betrekkelijk” is. Doch deze betrekkelijke waarde is voor ons hier voldoende. Die berichten worden soms den volgenden dag tegengesproken. Inderdaad, dat gebeurd soms. Alleen met deze berichten is 't niet gebeurd, ze zijn zelfs vermeerderd met tientallen en tientallen anderen, die de crisis nog scherper doen zien. We zochten deze berichten slechts uit, omdat ze de strekking aangaven. Vandaar ook, dat ze steeds sterker worden. Al deze berichten zijn natuurlijk voor een deel ook te herleiden tot andere oorzaken; wat *De Arbeid* o.a. zeer juist doet ten opzichte van den tarievenstrijd der scheepvaartlijnen, waarover ons blad onlangs echter reeds schreef; ten opzichte van de staaltrust e.a., al vergist hij zich, als hij meent dat 't op de winst aankomt, en niet op de orders. In ons blad zal zoo nu en dan wel eens een dier onderwerpen afzonderlijk besproken worden en we zullen dan daarop wel ingaan. Thans gaat het om de algemeene strekking dier kapitalistische gegevens en deze toonen de crisis aan. 't Zijn gebrekkige hulpmiddelen naast andere, die we voordien reeds gaven, voor een deel ook in voorgaande artikelen. Het bewijs van de overproductie geven eerst goede statistieken, die er nog niet zijn over de internationale productie. Het tastbare bewijs levert reeds de steeds grooter wordende werkeloosheid.

De kapitalistische industrie stapelt steeds regelmatig warenmassa's op, die geen afzet vinden kunnen, tot de handelscrisis een aantal ondernemingen vernietigt, de warenvoorraad opruimt en de baan vrij maakt voor een nieuwe ontwikkeling der industrie. In tijden van bloei nu, neemt de productie sterk toe. Nieuwe arbeidersmassa's treden in de industrie. Daardoor stijgt de winst der kapitalistenklasse, wat weer noopt tot productieuitbreiding. Ten slotte blijkt dan, dat de koopkracht van de markt niet toereikend is, om de warenmassa te verzwelgen. En er is overproductie op allerlei gebied.

De industriele kartellen beproeven de productie te regelen. Ze zijn bijna allen afhankelijk van kolen en ijzer. Maar deze maken in den bloeitijd de stijgende productie mee. Ze volgen echter langzamer en de kool- en ijzersyndicaten drijven de prijzen op. Daardoor worden ze door de industrie overstelpt met bestellingen op langen termijn. Zoo ontstaat in de bloeiperiode een speculatie, die de productie opdrijft. De syndicaten bevorderen dus kunstmatig de overproductie, in plaats van ze tegen te gaan. De handelscrisis breekt dan ook uit, als alles en juist de ijzer- en kolenindustrie overstelpt is met bestellingen op langen termijn.

Het crediet, dat alle ondernemingen aan het bankkapitaal onderwerpt, veroorzaakt een overdracht van de stilzetting der bedrijven over de geheele productie. Zoo grijpt de handelscrisis om zich heen, zooals het vroeger de bloeiperiode deed, de prijzen dalen, vele fabrieken gaan te gronde, tot het nieuwe spel weer begint.

Dat zijn de wetten der kapitalistische productie. Slechts haar tempo wijzigt zich, de opeenvolging blijft, alleen de periodes worden korter, terwijl de handelscrisis een sleepend karakter aanneemt.

En de kapitaalophooping neemt steeds toe, steeds meer concentreert zich het kapitaal, steeds kleiner wordt 't aantal der kapitalisten, steeds grooter de kapitaalmassa's, die in de productie moeten geplaatst worden, steeds dringender de behoefte aan uitbreiding. En 't wordt zooals Parvus 't zegt: De kapitaalophooping wordt doel; de maatschappelijke productie — het middel voor het doel; het leven der volken — het middel van het middel. C.

Buitenland.

Zabern.

Het verloop der Zaberner geschiedenis, die een week lang heel Duitsland en heel de wereld in spanning heeft gehouden, is weer uiterst kenmerkend voor de politieke verhoudingen in den sterksten industrie- en militairstaat van Europa.

In 't kort is dit zoo geweest.

Maandag 1 December legde de Rijkskanselier, de generaal-majoor von Bethmann-Hollweg, in den Rijksdag een korte verklaring af, die voldoening voor het vertragen der burgerlijke rechten door de militaire machthebbers in Zabern-scheen in uitzicht te stellen. Inmiddels bleef de toestand in het stadje, zooals die was, namelijk, dat er in de werkelijkheid een sabeldictatuur heerschte.

Woensdag daarop kwam toen de regeering in den

Rijksdag aan 't woord en wel de Rijkskanselier, de eenige zoogenaamd verantwoordelijke leider der Rijksaangelegenheden, en de Pruisische minister van oorlog, natuurlijk een generaal, die aan den Rijksdag volstrekt geen verantwoording schuldig is.

De verklaringen en redevoeringen van deze heeren waren nu zoo, dat ze een parlementaire storm verwekten, zooals er sinds de dagen van Nov. 1908, toen het bekend werd, dat Wilhelm op eigen handje de Deutsche politiek tegenover Engeland een andere richting had willen geven, niet in den Rijksdag gewoed had. Inzonderheid de Pruisische minister van oorlog sprak, alsof hij den Rijksdag opzettelijk wilde provooceren, nam alles, wat er te Zabern van de zijde der militairen geschied was, voor zijn rekening, kortom deed openlijk blijken, dat de militaire machten in Deutschland zich, na de laatste groote versterking van het militarisme in dit jaar, zoo gezwollen van macht voelden, dat ze ook voor een openlijk vertrappen van de constitutioneele waarborgen niet terugschrikken. Bethmann van zijn kant, sprak weliswaar niet uitdagend, maar verontschuldigde toch ook het voorgevallene.

Kortom: de verklaringen van de regeeringstafel wekten de diepste verontwaardiging en werkelijke smart bij alle burgerlijke vertegenwoordigers. Het was dan ook een hard gelag: de heeren hebben pas dezen zomer, op totaal verzonnen gronden — namelijk het zoogenaamde Al-slavische gevaar — aan Moloch alles toegestaan, wat hij verlangde. Ze hebben dezen keer diep in eigen zak moeten tasten: de bijzondere bijdrage voor de versterking van het leger kost hun duizend miljoen mark. Die belasting, die buitengewone aderlading van hun beurzen is nog niet eens betaald: ze krijgen dezer dagen pas de aanslagbiljetten in huis. En dan op zoo'n manier behandeld te worden door den chef van het leger! Op dezelfde manier, waarop zij gewoon zijn hun bedienden en meiden te behandelen. Waarlijk: dit was een hard gelag. En dan te bedenken, dat de opperste Heer van het Leger, Zijne Majesteit, die 't niet de moeite waard achtte, zijn jacht- en bierversmaak op de goederen van zijn vriend, den vorst Fürstenberg, te onderbreken, dat Z. M. zoo weinig acht wil slaan op de bescheiden eischen zijner goede vrienden, de burgerlijke vertegenwoordigers. En dat Bethmann Hollweg, de burgerlijk-bureaucratische Rijkskanselaar, ook al zoo weinig den schijn bewaarde!

Niet te verwonderen, dat het gemoed van al deze heeren — natuurlijk niet van de conservatieven, de jonkers, die principieele voorstanders zijn van het absolutisme — zich in smartkreten lucht gaf. De vertegenwoordiger van het Centrum — die immers ook zeer veel belang er bij heeft om in den Elzas niet te veel stemmen te verliezen aan de rooden — zelfs de nationaal-liberalen, de staatsbehouders bij uitnemendheid, spraken met verontwaardiging en pathos (gevoel). En de Rijksdag ging zoover, dat met een verpletterende meerderheid een in zachte termen gestelde motie van afkeuring over den Rijkskanselier werd aangenomen. De eerste maal in de geschiedenis van den Deutschen Rijksdag.

Maar tegelijkertijd — de motie was nauwelijks aangenomen — bleek weer eens, hoe weinig deze voorbijgaande woede der burgerlijke vertegenwoordigers, waarop geen verdere daden volgen, voor het absolutisme en het militarisme gevaarlijk zijn.

Veel belangrijker namelijk, dan wat de Rijksdag besloot, bleek weer eens, wat Z. M. wilde doen. Bethmann reisde naar zijn meester en heel Duitsland moest wachten, wat Wilhelm tusschen twee maaltijden of na een jachtpartij zou gelieven te decreteren. Middelerwijl begon hetzelfde spel, dat ook in 1908 vertoond werd. Speculeerende op de ware geestesgesteldheid der burgerlijke partijen, die voor geen geld een werkelijk conflict met de regeering zouden willen, begon men van officieele zijde allerlei pogingen te doen om de zaak een onschuldig karakter te verlenen en 't zoo voor te stellen, alsof ook de tooneelen in den Rijksdag eigenlijk maar een vergissing waren geweest. Men ging zelfs zoover van te verklaren, dat Bethmann, toen hij den eersten keer sprak, eigenlijk heelemaal de kluts kwijt was geweest. En toen dan ook bericht kwam, dat Wilhelm eenige dingen had gelast, die ook maar eenigszins als een soort genoegdoening aan de burgerlijke verontwaardiging konden worden opgevat — het overplaatsen van het betreffende regiment uit Zabern b.v. — toen zag men onmiddellijk, dat de woede der Centurmsheeren, der Nationaal-liberalen, enz. begon af te koelen. Die woede is net als melk, die overkookt. Centrum en liberalen verklaarden zich tevreden. En reeds nu kan men zeker zijn, dat van een werkelijke genoegdoening, namelijk van bestrafing der militairen, die zich aan hoogverraad hebben

schuldig gemaakt, en vooral voorkoming, dat dergelijke uitpattingen weer voorkomen, geen sprake zal zijn. De burgerlijke partijen denken er niet aan om b.v. de begroting te verwerpen.

Zoo ziet men, dat weer eens uit deze voorvallen gebleken is, hoe geweldig vast het absolutisme, dat berust op de groote en onbeperkte macht van bureaucratie en leger, in de Deutsche politieke verhoudingen geworteld is.

De verwachting, die de reformisten ook in Deutschland voeden, dat bij zulk een sterke aanleiding de burgerlijke partijen het absolutisme eens werkelijk zouden willen kortwieken, is weer eens voor de zooveelste maal onzinnig gebleken.

De sociaal-democratie staat ook bij deze gelegenheid weer alleen, al scheen 't eerst, alsof er op parlementair terrein sprake was van een gemeenschappelijk verzet tegen de uitpattingen van 't militarisme.

Beter zou 't dan ook geweest zijn, als de parlementaire taktiek met deze werkelijkheid in overeenstemming was geweest. In plaats van gemeenschappelijk met Centrum en Liberalen te stemmen voor een motie, die geen gevolgen kon hebben, zou een motie, die werkelijk scherp het karakter van deze jongste uitpatting van Moloch belichtte en op de betekenis er van en het heilmiddel er tegen wees, reeds dadelijk de vertegenwoordiging der sociaal-democratie geïsoleerd hebben getoond, zooals ze moeten staan. Wij kunnen moeilijk beoordeelen, of de gelegenheid voor acties buiten den Rijksdag — behalve protestvergaderingen, die overal reeds direct zijn gehouden — of m. a. w. de gelegenheid om het wapen der massale staking voor den dag te halen, er was. Wij moeten goed in 't oog houden, dat de jonkers en de hooge militairen sinds Bismarck niets liever wenschen, dan een gelegenheid om een goede slachting onder de arbeiders te houden, hen voor de loop der machine-geweren te brengen. Maar zeker is 't, dat ook in den Rijksdag het optreden der nu in meerderheid revisionistische fractie niet geweest is, wat 't moest zijn. Henke zegt dat in de *Bremer Bürgerzeitung* zoo:

„Ook gisteren werd weer menig goed woord van kritiek gesproken, menig woord ook, dat zijn doel miste, maar het juiste woord vernamen wij helaas niet. Er had moeten gezegd worden, dat slechts in een democratische Republiek, zooals de sociaal-democratie ze nastreeft, waarborgen kunnen bestaan, die verhinderen . . . dat hetzij dol geworden politie-beambten of officieren over wet en recht heen-stappen . . .”

„Wat gisteren en eergisteren in den Rijksdag gezegd werd, ging in tamelijk grooten afstand om het feit heen, dat de burgerlijke partijen allen mede schuldig staan aan de toestanden, die gekritiseerd werden . . .”

Inderdaad: en tevens hebben de Zaberner voorvallen weer eens geleerd, dat heden ten dage, in het tijdvak van het Imperialisme, waardoor het oude militarisme nog zooveel meer kracht heeft gekregen, de strijd tegen Moloch onmogelijk meer in hoofdzaak op parlementaire bodem kan worden gevoerd.

v. R.

Ingezonden.

Is dat socialistische opvoeding?

W. R.

Toen op de huish. verg. der Soc. Dem. Jeugdorg. der S. D. A. P. een der leden het artikel van J. Polak, voorkomende in *de Tribune*, had aangehaald, om aan te toonen dat in de S. D. J. O. van zelfstandigheid geen sprake was, antwoordde de heer Voogd zeer terecht, dat in genoemd artikel veel onjuistheden voorkwamen.

Hoewel ik dit met hem eens was, wees ik hem erop, dat hij noch in *Het Volk* noch in *De Tribune* deze onjuistheden weerlegd had. Daarop zeide de heer Voogd: „Met *de Tribune* het blad der politieke onderkruipers, polemiseeren wij niet.”

Dat was nota bene op een vergadering van jongelui van 14—20 jaar.

Welnu Dr. Gorter, Dr. v. Ravesteijn, Dr. Knuttel (mensen zonder titel als Wijnkoop enz., zijn in het geheel niet in tel) berg uw paperassen maar op, en ga gauw naar huis, want iedere jongen van 14 jaar zal u weten te vertellen dat gij „politieke onderkruipers” zijt.

Ik ben nog zeer jong en weet nog niet veel van opvoeding. Maar wel weet ik dat met dergelijke uitlatingen als de heer Voogd ze bezigt, noch het „Socialisme” noch de „Jeugd” gebaat kunnen zijn.

Groetend,

ALEX WINS.

Bloempjes uit de rede van Troelstra.

„De groei van de S. D. A. P. maakt meer en meer het voortbestaan van de tegenwoordige politieke antithese irrationeel en onmogelijk”. — Bedoeld wordt n.l. de antithese van klerikaal en liberaal, die door de groeiende Arb. Partij steeds weer met alle macht wordt verlevendigd!

„Het is dus een Ministerie (het Ministerie-Cort n.l.) dat zeer stevig staat in de geheele politieke gesteldheid van ons volk. — De Regeering heeft zich voor haar oorsprong allerminst te schamen. Zij wortelt in het volk zelf.” Verder noemt Troelstra het Ministerie-Cort zelfs een „Volks-kabinet”. — Zoo'n volks... misleider!

„Ik zou tot de Regeering willen zeggen: zie niet allereerst naar parlementaire dingen, wees niet bang voor kabaal en intriges van parlementairen aard tegen u”. — Zoo stookt onze „parlementarier” Troelstra den heer Cort op, het „demokratische” parlement aan zijn laars te lappen, en sterkt de toch al reeds bestaande diktatoriale neigingen van onze imperialistische Regeering van thans.

„Het Kabinet is de realisatie van een meer toe- vallyg dan beoogd, meer ondanks dan wegens den wil der bij de meerderheids-partijen tot stand gekomen samenwerking te leggen verband waarin het Kabinet tot die partijen staat”. Abracadabra!

„De beslissing der internationale Sociaaldemokratie van Parijs (n.l. die van 1900 inzake Ministerialisme) is zoo weinig konkreet, dat richtsnoer laat zooveel ruimte tot verschil in praktische opvatting en taktische beslissingen”. — Inderdaad! Maar daarom nam de Intern. Sociaal-Demokratie dan ook te Amsterdam in 1904 een zéér konkreete beslissing te dezer zake, die géén ruimte laat voor verschil en voor taktische beslissingen. Zou Mr. Troelstra haar daarom wellicht niet vermelden!

„Er is een zeker kompromis op moreel gebied noodig om een parlementair debat te kunnen voeren. Dat kompromis — het mag nu en dan een fiktie zijn — bestaat hierin dat men overeenkomt elkan- ders woord te vertrouwen”. — Wij zouden zulks niet hebben durven neerschrijven. Maar nu Mr. Troelstra het zelf erkent, — nu weten wij het ten minste.

„En waar de klassenstrijd leidt tot botsingen op politiek en ander gebied, daar staat zij — de Regeering — gemeenlijk aan de kant van de bezittende, daar staan wij — S. D. A. P. — vast aan de kant van de arbeidersklasse”. Vast? Was het niet in elk geval meer in overeenstemming met de waarheid geweest, indien de woorden „gemeenlijk” en „vast” van plaats wisselden?

„Ook aan uwe zijde, liberalen, is de zaak (n.l. de poging tot samenstelling van een vrijzinnig-socialistisch Kabinet) tot een gewoon politiek spel gemaakt, niet wat de bedoeling betreft bij de aan- vaarding (door de S. D. A. P.) en bij het doen (door de liberalen) van het aanbod, maar wat het gebruik betreft, dat van onze weigering door u is en wordt gemaakt”. — Troelstra laat dus hier de beschuldiging aan de liberalen vallen, dat het 3 Ministers-aan- bod een gewoon politiek spel was. Wij handhaven die beschuldiging: Het was een val door de liberalen opgezet om de Arb. Partij te korrumpereen; en door haar politieke spel is de Arb. Partij inderdaad geknipt.

„Wanneer er socialistische Ministers waren opge- treden zouden wij (n.l. de spreker en zijn vrienden) van de nieuwe leden onzer fractie veel meer last gehad hebben dan nu het geval kan zijn. Wij hebben als praktische menschen liever met speciaal burgerlijke Ministers te doen. Een Regeering van socialisten en vrijzinnigen zou veel meer tegenstand en wrijving ondervinden van de socialistische leden van de Kamerfractie dan verwacht kan worden van de konstellatie waarin wij ons bevinden”. — Troelstra heeft gelijk, van reformistisch standpunt. De arbeiders en hun vertegenwoordigers slikken beter de stevigste steun aan een burgerlijke Regeering dan „Socialistische” Ministers. Het compliment evenwel aan „de nieuwe leden” der fractie, onder leiding van Mendels nietwaar, is klein maar verdiend. Troelstra zal thans geen last van ze hebben, bij al zijn buitelingen.

„Wij zeggen niet: wij willen nooit regeeren, wij willen nooit met burgerlijke partijen regeeren als dat noodig is; maar wij zeggen: wij zijn op het oogenblik niet sterk genoeg geweest om te regeeren”. — Dat is ten minste duidelijk.

„Het program-Bos, door ons (S. D. A. P.) als minimum aanvaard, is feitelijk het politieke traktaat dat ons bindt, zoowel, **bij onze kritiek op de Regeering** als bij de eindstemming over haar voor- stellen”. — Nu zegge nog iemand dat er géén band, géén politieke overeenkomst bestaat tusschen S. D. A. P. en Regeering. Men zal goed doen dit vast te houden: De S. D. A. P. staat niet meer vrij, noch tegenover de Regeering in het algemeen, noch tegenover haar wetten in het bijzonder. Wp.

Sinterklaasie Bisschop.

De vorige week bevatte *De Notenkraak* een plaat, die zoo goed den heelen toestand van de Arbeiders- partij weergeeft, dat we haast aan een boosaardige streek van den teekenaar zouden gelooven.

Daar wordt Troelstra met Duys als zwarte knecht, — beiden slecht gelijkend, maar ze zijn 't — voor- gesteld als Sinterklaas, die aan de arme oudjes een surprise, een presentje uitreikt.

Het oudje, dat de gift uit handen van den goeden weldoener ontvangt, is precies zoo voorgesteld, als vroeger talloze malen geschiedde met de ongelukkige behoeftigen en bedeeden, die door de burgerlijke „weldadigheid” en filantropie met een aalmoes werden bedacht. Nederig, gebogen, kruiperig, kortom, zooals het den „arme” past tegenover den rijke, die hem een gift toestopt.

Dat is er dus volgens den teekenaar der Arbeiders- partij zelf van de eertijds revolutionaire partij terecht- gekomen.

Een partij, die de armen en behoeftigen, zij, die lijden en 't beroerd hebben, wel een aalmoes wil verstrekken.

Niet meer het revolutionaire proletariaat, dat strijdt voor een andere maatschappij, voor de sociale revolutie.

Maar het lijdende proletariaat, dat uit de handen der nieuwe heerschers, die het zichzelf heeft ge- geven, een leniging van zijn nood verwacht.

Zooals Troelstra het reeds in 1901 omschreef: Wij hebben te doen, wat noodig is, om de ellende der armen te verzachten — kan het, op eene wijze, die tevens hun gedachten in onze richting stuurt, kan dat *niet*, dan toch en in elk geval...

Waarover Van der Goes toen opmerkte: Zoover zijn inmiddels de meesten wel gekomen, dat zij in deze beschouwing de „theorie” van den diakoniebestuurder, niet van den sociaaldemokraat zullen erkennen: en weten dat deze niet straffeloos de leer overneemt van den filantroop. (Verkeerde Partijleiding, pag. 28).

De theorie en de praktijk van den diakoniebe- stuurder, volgens den toenmaligen Van der Goes.

Maar wie is er nu nog in de Arbeiderspartij, die tegen deze theorie en haar toepassing durft op te komen? v. R.

De salarismeting.

De Bond van Ned. Ond. heeft Zondag 7 Des. zijn aangekondigde salarismeting gehouden. Onze lezers weten, dat deze diende, om de regering te laten horen, dat het inderdaad hoog tijd wordt de positie der onderwijzers te verbeteren en ook om de heren der konsentratie te herinneren aan hun schone be- loften in de afgelopen zomer gedaan.

Welnu, als het enkel betrof een kolossale indruk te maken met een grootse betoging, dan heeft deze meting inderdaad op schitterende wijze aan dat doel beantwoord. Kwamen er het vorig jaar ongev. 3500 bezoekers de kristelike regering hun wenschen ken- baar maken, dit jaar vulden meer dan 4500 mensen drie groote zalen in Rotterdam om de liberale meer- derheid onomwonden hun eisen kenbaar te maken. Inderdaad, de Bond heeft getoond aktie te kunnen voeren. Hij heeft zich niet laten terughouden omdat er nu een links kabinet zit. Hij manifesteert voor zijn eisen, totdat men ze inwilligt. Hij laat zich niet door mooie praatjes in de luren leggen, maar laat een toon horen, die voor hen, die goed luisteren, inderdaad iets dreigends heeft. Er werd gewezen op de beloften door twee der vrijzinnige partijen in de laatste dagen weer gegeven, maar er werd zeer duidelijk bijgezegd, dat men ook van plan was de heren aan hun woord te houden. Welnu, we zullen afwachten, of de heren werkelijk al hun mooi gepraat, zullen omzetten in een daad. Maar we vrezen.

't Is terecht op de meting door de sprekers ge-

zegt: Zolang de heren in de minderheid zijn hebben ze de mond vol schone beloften, maar wanneer ze meerderheid zijn geworden, is alles weer vergeten en verschuilt men zich achter het gebrek aan geld. Onbegrijpelijk dan ook, dat nog zovele onderwijzers niet inzien, dat ze dwaas doen met achter de vrij- zinnigen te blijven aanloopen. Onbegrijpelijk, dat er nog zovelen zich telkens en telkens weer laten ge- bruiken als volijverige verkiezingsagenten der liberalen.

Inderdaad, het wordt hoog tijd, dat ook die onder- wijzers gaan inzien, dat er lange jaren een spel met hen gespeeld is. Zo juist zeide een der sprekers bij de aanvang van zijn rede: „'s Lands treurspel weer verjaard”. Ja werkelijk, maar de onderwijzers moesten nu toch gaan begrijpen, dat per slot van rekening een machtige arbeidersbeweging en een grote ver- sterking der sociaaldemokratie het enige middel is, om ook aan het treurspel, dat met hen gespeeld wordt een blij-eindend slot te maken. Ze behoren te gaan inzien, dat niet vertrouwen op burgerlike hervormers hen kan helpen, maar dat een daad- werkelijk plaats nemen in de rijen van het strijdende proletariaat voor hen het enige redmiddel is. S.D.

Deutscher Arbeiter Bildung-Verein.

Voor deze vereeniging zal Henriette Roland Holst op Zaterdag a.s. 13 Dec., 's avonds 8 $\frac{1}{2}$ uur, in den zaal van den Diamantclub „Concordia”, Weesperplein, in een openbare vergadering het onderwerp behandelen: „Die Entwicklung des Kapitalismus und ihre Wirkung auf den proletarischen Klassenkampf”. Entree 10 cent.

Van de Afdelingen.

Rotterdam. Dinsdag 9 Dec. hadden wij een goed bezochte Cursusvergadering met Knuttel als spreker over „Godsdienst en Socialisme”. Wij misten echter nog vele partijgenooten, die toch zeker a.s. Dinsdag op onze Openbare Vergadering zijn, waar Wijnkoop en v. Ravesteijn spreken.

Voor huisbezoekers en colporteurs is er nog een massa werk, laten er zich wat leden voor disponibel stellen, adres: Koeten, Groote Kerkplein 8a, 2 k. b.

Groningen. Zondag j.l. hield onze afd. een korte huishoudelijke vergadering waarop enkele belangrijke ingekomen stukken besproken werden. Na afloop van het huishoudelijk gedeelte, droeg partijgenoot A. de Lange-Smit met groot succes enkele gedichten voor van H. Roland Holst en Gorter.

Door huisbezoek na verspreiding van Tribunes, wonden we een 4 tal abonné's op ons orgaan.

Korrespondentie. In ons hoofdartikel van 20 Nov. j.l. begingen wij een onjuistheid, die wij alsnog dienen te herstellen. Wij schreven: „dat wetenschap en kunst tegenwoordig ballingen zijn in dit land”. Men maakt ons er terecht opmerkzaam op, dat dit voor de wetenschap, althans wat het technische en natuurkundige deel aangaat, niet juist is. Ons voor- beeld omtrent de om zich heen vretende onbenullig- heid der Amsterdamsche Universiteit blijft hiermede in het algemeen wel in zijn waarde — uitzonderingen lieten en laten we natuurlijk gelden —, maar het kan niet als voorbeeld gelden voor de hééle weten- schap in Nederland.

Soc. Dem. Partij. Afdeling Rotterdam.

Openbare Vergadering

op Dinsdag 16 Dec. 's avonds half negen.

Vereenigingsgebouw. Zaal IV.

Sprekers: D. J. Wijnkoop en W. v. Ravesteijn.

Onderwerp: **Is onze Welvaart in gevaar?**

Entree 10 cts.

Debat vrij.

De Levensverzekering

„AURORA”

Opgericht 12 September 1887

Heerengracht 62, AMSTERDAM,

bestemt haar winsten als volgt:

75 pCt. aan „De Weezenkas”, Vereeniging op grondslag van het beginsel: „Opvoeding zonder geloofsdogma” en 25 pCt. aan het „Nederlandsch Vrijdenkers-Fonds”.